

Hakehila

Dan Kantor Holokaustin vai Vainojen uhrien muistopäivä?

Yaron Nadbornik Antisemitismin vuodattajat

Rabbi Simon Livson Kishken come back?

Dora Pataricza ja Elina Vuola Suomenjuutalaisten naisten monikerroksinen identiteetti

Jussi Hanhivaara So long, Leonard

Raija Urama Kolmen uskonnon edustajat pohtivat mitä viha on ja miten siihen tulisi suhtautua

John Burstein Heprea ja minä – mahalaskusta arkikäyttöön

Leif Furman Ann Wardi on Wizon uusi puheenjohtaja

Mindele London Sattumien summa loi "Schindlerin listan"

Simo Muir Suomenjuutalaista kulttuuria esillä Tšekissä

Dan Kantor Helsingin Makkabi on saanut arvoisensa historiikin

4/2016 & 1/2017 • 2-3/5777 (173)
40. vuosikerta
31.1.2017

Julkaisija

Helsingin juutalainen seurakunta
Judiska församlingen i Helsingfors
www.jchelsinki.fi

Päätoimittaja
Dan Kantor

Ulkoasu
Timo Tervoja

Taitto
Meri Kuusilehto

Kannen kuva
Pääministeri Juha Sipilä tervehtii
Nena Kafkaa ja Lilly Millneriä
Holokaustin muistopäivän
tilaisuudessa Säätytalolla 26.1.2017.
Kuva: Dan Kantor.

Toimitusneuvosto
Dan Kantor (pj),
Leif Furman, Jussi Hanhivaara,
Harriet Haras-Refael
ja Ruth Jakobson.
Lehden toimittamisessa on
avustanut Kyllikki Kiikka.

Toimituksen osoite
Helsingin juutalainen seurakunta
Malminkatu 26, 00100 Helsinki
Puh. (09) 586 0310
Fax (09) 586 03 130
hakehila@jchelsinki.fi

Ilmoitushinnat
Takakansi 360 euroa
Sisäkansi 285 euroa
1/1 sivu 235 euroa
1/2 sivu 150 euroa
1/4 sivu 85 euroa
Kiitokset ja onnittelet 40 euroa

Tilaukset
Helsingin juutalainen seurakunta

Seuraava Hakehila
ilmestyy viikolla 22/2017
Aineisto toimitettava
viimeistään 28.4.2017
ISSN 1238-8076

Sisällys

4/2016 & 1/2017 • 2-3/5777

Pääkirjoitus

Holokaustin vai Vainojen uhrien
muistopäivä? s. 4

DAN KANTOR

Antisemitismin vuodattajat s. 5

YARON NADBORNİK

Kishken come back? s. 8

RABBI SIMON LIVSON

KOLUMNI: HARRIET HARAS-REFAEL s. 9

Juutalainen maailma

Juutalaisena, naisena, suomalaisena:
suomenjuutalaisten naisten
monikerroksinen identiteetti s. 10

DORA PATARICZA JA ELINA VUOLA

So long, Leonard s. 14

JUSSI HANHIVAARA

KOLUMNI: MIRIAM ATTIAS s. 15

Kotimaa

Mitäpä kuuluu koulullemme? s. 16

PAULA HOVAV

Pääministeri Sipilä lähetti
tervehdyksensä kahdeksan
natsi-Saksalle luovutetun juutalais-
pakolaisen muistotilaisuuteen s. 19

HAKEHILA

Kolmen uskonnon edustajat isojen
kysymysten äärellä – mitä viha on
ja miten siihen tulisi suhtautua? s. 20

RAIJA URAMA

Suomen juutalaiset sotaveteraanit
ovat saaneet ansaitsemansa
matrikkelin s. 22

DAN KANTOR

Ann Wardi on Wizon uusi
puheenjohtaja s. 24

LEIF FURMAN

Makkabi täytti 110 vuotta s. 26

LEIF FURMAN

Israel ja Lähi-Itä

Susanna Kokkonen johtaa Yad
Vashemin Kristittyjä Ystäviä s. 28

LEENA ERONEN

Sattumien summa loi
"Schindlerin listan" s. 30

MINDELE LONDON

KOLUMNI: JOHN BURSTEIN s. 33

Tulipaloja, kuivuutta, mutta myös
maatalouden haasteita s. 34

SAMUEL WILLNER

Kesän 2016 heprean kurssi
Mashabei Sade -kibbutseilla s. 36

PIRJO HAKALA

Historia

Pnina Jakobson – Suomen Wizo-rouva s. 38

RONY SMOLAR

Fanny muistelee isäänsä "Wulia" s. 40

LEIF FURMAN

Kulttuuri

Suomenjuutalaista kulttuuria esillä Tšekissä s. 42

SIMO MUIR

Helsingin Makkabi on saanut arvoisensa historiikin s. 44

DAN KANTOR

Suomen ainoa klezmer-festivaali syntyy talkootyönä s. 46

MARIA TUOMELA JA PIRKKO-LIISA SCHULMAN

Harry Orvomaan juutalaisten levyjen kokoelma digitoitu s. 48

DAN KANTOR

Kirjasto tiedottaa s. 49

Meiltä ja muualta

Maailmalla tapahtuu s. 50

KOONNUT LEIF FURMAN

Seurakuntasivut s. 52

Holokaustin vai Vainojen uhrien muistopäivä?

Dan Kantor

Kansainvälistä Holokaustin muistopäivää vietetään ympäri maailmaa vuosittain 27. tammikuuta, joka on vuonna 1945 tapahtuneen Auschwitz-Birkenauin keskitys- ja tuhoamisleirin vapauttamisen päivä. Suomessa holokaustin muistopäivää vietettiin ensimmäisen kerran 27. tammikuuta 1995. Tilaisuuden järjesti HUM eli Holokaustin uhrien muisto ry (ennen Jad Vashem Suomen osasto ry), joka on sittemmin järjestänyt muistotilaisuuden joka vuosi. Aluksi se tapahtui omin voimin ja viime vuosina yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Koska 27. päivä osui tänä vuonna sapatin aattoon, niin valtakunnallinen muistotilaisuus pidettiin Suomessa torstaina 26. tammikuuta Helsingin Säätytalolla. Juhlapuheen piti pääministeri Juha Sipilä runsaan 20 maan diplomaatin ja noin 150 muun kutsuvieraan läsnä ollessa. Ohjelmassa oli muun muassa muistokynttilöiden sytyttäminen holokaustin uhreille. Kynttilät sytyttivät holokaustista selviytyneet Nena Kafka ja Lilly Millner sekä romanien edustaja Henry Hedman. Vastavia arvokkaita ja juhlallisia muistotilaisuuksia järjestetään ympäri maailmaa. Suomi kuitenkin poikkeaa kaikista muista maailman maista kutsumalla kansainvälistä Holokaustin muistopäivää Vainojen uhrien muistopäiväksi.

Vuonna 2000 Tukholmassa pidettiin Ruotsin silloisen pääministerin Göran Perssonin aloitteesta ja International Holocaust Remembrance Alliancen (IHRA) järjestämänä Tukholman Kansainvälinen Holokausti Foorumi, jonka laatiman *Tukholman julistuksen* allekirjoittajamaat sitoutuivat viettämään vuosittaista holokaustin muistopäivää omissa maissaan. Suomi, joka ei ollut IHRA:n jäsen, osallistui tapahtumaan pääministeri Lipposen johdolla, mutta ei allekirjoittanut julistusta. Suomi liittyi IHRA:n jäseneksi vasta vuonna 2010 ja allekirjoitti samalla Tukholman julistuksen. Esimerkiksi muut Pohjoismaat ja Länsi-Euroopan maat olivat tehneet sen jo noin vuosikymmen aikaisemmin.

Laajaa eurooppalaista tapaa noudattaen Suomi kuitenkin lisäsi muistopäivän kalenteriinsa vuonna 2001, ja vuonna 2002 muistopäivän vieton taustavoimaksi tuli

mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö. Suureksi hämmästykseksi päivä nimettiin kuitenkin muiden maiden käytännöstä poiketen Vainojen uhrien muistopäiväksi. Nimi herätti myös kansainvälistä kummastusta, ja kun nimen taustaa on kysytty, on tärkeimmäksi syyksi annettu se, ettei sanan holokausti katsottu olevan kielellisesti hyvä. Selitys sekin, tosin kestävämpänä tänä päivänä. Sana holokausti on jo osa vakiintunutta kieltämme ja löytyy Kielitoimiston sanakirjasta.

Todellisia syitä tälle muista maista poikkeavalle menettelylle voi vain arvata ja aavistella, samoin kuin sille, että Suomi vasta 2010 liittyi IHRA:n jäseneksi ja allekirjoitti Tukholman julistuksen. Taustalla lienee ainakin se yleinen ilmapiiri ja asenne holokaustia kohtaan, joka on vallinnut Suomessa vuosikymmeniä. Euroopan juutalaisten kansanmurha nähdään eurooppalaisena ilmiönä, johon Suomella ei ollut osaa eikä arpaa. Suomi oli ikään kuin ulkopuolinen saareke, jota holokausti ei kosketanut.

Muodolliset esteet, jos niitä nyt milloinkaan edes on ollut, ovat nyt poistuneet, ja poliittista tahtoa nimen muuttamiseksi Holokaustin muistopäiväksi on vihdoinkin löytynyt. Pääministeri Juha Sipilälle luovutettiin runsas vuosi sitten vetoamus muistopäivän nimen muuttamiseksi sen kansainväliseen muotoon Holokaustin muistopäivä. Vetoamuksen allekirjoitti kansanedustaja jokaisesta puolueesta sekä HUM:in hallituksen jäsenet. Kansanedustajista suuri osa oli myös eduskuntaryhmiensä puheenjohtajia. Päätöstä ei ole vielä kukaan kuulunut.

Holokausti ei ole vain yksittäinen, järkyttävä ja ainutlaatuinen historiallinen tapahtuma. Se on myös käsite, joka symboloi äärimmäistä pahuutta ja on esimerkki ja varoitus siitä, mihin ihminen pahimmillaan kykenee ja siitä, mitä välinpitämättömyydestä voi seurata. Holokaustia muistamalla kunnioitamme myös muiden vainojen uhrien muistoa.

Suomen valtiolla oli oma osuutensa holokaustissa ja olisi johdonmukaista, että Suomessa vuosittain tammikuun 27. päivänä vietettäisiin nimenomaan Holokaustin muistopäivää muiden maailman valtioiden tavoin. ■